

ELEKTRONINĖ DARBO PAIEŠKA IR DARBUOTOJŲ ŽINIŲ ĮVERTINIMAS PASAULYJE

G. Rimkevičiūtė

1. Įvadas

Šiuo metu pasaulyje vis labiau populiarėja elektroninė darbo paieška. Internetu esančių gyvenimo aprašymų kiekis nuo 100 000 vienetų 1995 metais 2003 metais padidėjo iki 6,5 milijono. Per tokį patį laikotarpį tinklalapių, kuriuose pateikiami laisvų darbo vietų sąrašai, skaičius išaugo nuo 500 iki 40 000 [1]. Kita vertus, nuo kurio tinklalapio geriausia pradėti ieškoti darbo ar darbuotojo, objektyviai įvertinti neįmanoma. Nėra sukurtos bendros sistemos, neįmanoma patikrinti, kiek realiai sudaroma sandorių, pasinaudojus vienos ar kitos svetainės informacija.

2. Elektroninės darbo paieškos tinklalapių klasifikacija

Dauguma interneto tinklalapių, kuriuos galima naudoti darbo paieškai pasaulyje, suskirstyti teminėmis kategorijomis: bendros darbo paieškos tinklalapiai, specializuoti tinklalapiai, profesionalių organizacijų tinklalapiai bei specifiniai darbdavių puslapiai.

Bendri darbo paieškos tinklalapiai. Visuose laukuose pateikiamos įstaigose, organizacijose esančios laisvos etatinės vietos ir dažnai nurodoma bendra darbo paieškos informacija ir diskusijų lentos. Populiariausi darbo paieškos tinklalapiai Šiaurės Amerikoje:

- <http://www.ajb.dni.us>
- <http://www.careerbuilder.com>
- <http://www.careerjournal.com>
- <http://www.flipdog.com>
- <http://hotjobs.yahoo.com>
- <http://www.monster.com>
- <http://www.wantedjobs.com>
- <http://www.wetfeet.com> [2]

Daugelis šių tinklalapių leidžia vartotojams siųsti reziumė (dažniausiai nemokamai, nors kartais vartotojui siūloma susimokėti už patobulintas paslaugas). Jie ima užmokestį iš darbdavių už prieigą prie reziumė. Vartotojai

gali ieškoti išvardytų vakansijų ir kreiptis dėl jų elektroniniu paštu (dažniausiai nemokamai). Tik reikia atsiminti, kad privatumo apsauga nėra nepriekaištinga. Daugelis populiarių darbo paieškos tinklalapių siūlo įvairias privatumo nuostatas ir leidžia vartotojams išvardyti kompanijas arba atskirus vartotojus, kurie negalėtų gauti informacijos apie jį, bet tai nėra saugu. Kadangi CV pateikiama tinklalapyje, jis tampa prieinama daugeliui žmonių. Jei bijoma rizikuoti, siūloma neteikti savo reziumė.

Skirtumas tarp darbo paieškos ir pasiūlos yra santykinis ir nuolat kinta.

Tinklalapiais dažnai naudojasi verbuotojai (darbuotojų ieškantys asmenys). Kai kuriems moka kompanijos-klientai, kurios turi laisvų darbo vietų. Verbuotojai dažnai naudoja darbo paieškos tinklalapius klientų paieškai. Jei su žmogum kontaktą užmezga tokie žmonės, būtina įsitikinti, kad situacija nedviprasmiška ir aiškios visos sąlygos.

Dalis rastų darbo vietų neprieinamos bet kam. Bendri darbo paieškos tinklalapiai dažnai turimas vakansijas randa tiesiogiai kompanijos ar organizacijos, kuri neieško darbuotojų viešai, tinklalapiuose.

Tinklalapiuose yra daug vertingos informacijos apie darbo paiešką. Bendros darbo paieškos tinklalapiuose pateikiama daug patarimų. Su tam tikromis sąlygomis gali būti suteikiama prieiga prie daugelio naudingų straipsnių. Jie gali užtikrinti elektroninio darbo su tinklais galimybę. Daugelis bendrų darbo paieškos tinklalapių suteikia prieigą prie ieškančiųjų darbo bendrijos. Pavyzdžiui, Monster.com (<http://www.monster.com>) turi Monster Message Board (Monster pranešimų lentą), kur ekspertai periodiškai atsakinėja į vartotojų klausimus. Turint omeny tinklo anonimiškumą, į atsakymus patartina žiūrėti skeptiškai [3].

Būtina žinoti paslaugų pardavimo strategijas, naudojamas tinklalapyje. Viename tinklalapyje tokios pat paslaugos yra mokamos, kitame – nebe. Reikia kritiškai įvertinti, ko labiausiai reikia konkrečiu atveju [4].

Specializuoti tinklalapiai. Tuo metu, kai bendri tinklalapiai aprėpia visas vakansijas, kiti tinklalapiai specializuojasi tam tikroje profesijų srityje. Štai kai kurie pavzdžiai:

- <http://www.dice.com>
- <http://www.journalismjobs.com>
- <http://www.newsjobs.net>
- <http://www.printjobs.com>
- <http://www.sunoasis.com>
- <http://www.webjobsusa.com>

Žmonės, ieškantys darbo, turi ieškoti tinklalapių, dominančių juos pagal siūlomo darbo specifiką. Specifiniai tinklalapiai siūlo informaciją apie specifines profesijas ir interesų sritis. Taigi būtina ja pasinaudoti, toms sritims ir ypatumams iširti, kurių galima nežinoti. Daugiausia šie tinklalapiai siūlo informaciją apie atlyginimus ir karjeros siekimo būdus specifinėse srityse, kaip nuorodas į daugelį tinklalapių [2].

Organizacijų tinklalapiai. Daugelis organizacijų siūlo darbą savo interneto tinklalapiuose. STC (*Society for Technical Communication*) darbų duomenų bazė yra <http://www.stc.org/jobsdatabase.asp>. Toliau išvardyti kiti tokie organizacijų tinklalapiai:

- <http://www.acm.org/sigdoc>
- <http://www.amwa.org>
- <http://www.astd.org>
- <http://www.prsa.org>
- <http://www.upassoc.org> [5]

Ieškant bei naudojantis organizacijų tinklalapiais, reikia nepamiršti, kad:

- daugelis vietinių ar studentišku organizacijų turi tinklalapius ir laisvų darbo vietų sąrašus. Dėl specializuoto pobūdžio organizacijų tinklalapiai turi mažiau kvalifikuotų pretendentų nei bendri darbo paieškos tinklalapiai;
- darbų pasiūlymai gali būti pateikiami tiksliai sekcijų nariams. Daugelis organizacijų tinklalapių skelbia vakansijas tik tiems, kas sumokėjo už narystę. Narystė gali pasiūlyti privalomų ieškantiems darbo. Norint išnagrinėti tinklalapį prieš įstojant į organizaciją, reikia susisiekti su dabartiniu nariu arba paskambinti į jos būstinę, siekiant gauti laikiną „svečio“ statusą;
- organizacijų tinklalapių tyrimas. Tai būtina, norint lengviau suprasti kai kurias problemas ir išmokyti jas spręsti.

Specifiniai darbdavių tinklalapiai. Specifinių darbdavių, įskaitant kompanijas, ne pelno organizacijas, valstybės agentūras, tinklalapiai dažnai turi skiltis, skirtas užimtumui ir įdarbinimui – „Darbas“ arba „Karjera“. Jose pateikiamos instrukcijos, kaip siųsti reziumė. Daugelis šių tinklalapių taip pat turi darbo paieškos duomenų bazes.

Reikia nepamiršti, kad kai kurios kompanijos gauna šimtus prašymų dėl priėmimo į darbą, o kai kurie išsiunčia automatiškus atsakymus, kuriuose pretendentui dėkojama už susidomėjimą. Kartais geriau kreiptis tiesiogiai. Jei tinklalapyje nurodomas adresas, galima nusiųsti popierinę dokumentų kopiją (ar kitokią reikalaujamą informaciją). Jei pateikiamas telefono numeris, galima ir paskambinti.

Paieškos kriterijų pasirinkimas. Naudojant paiešką tinklalapiuose reikia išbandyti daug užklauso žodžių kombinacijų. Patartina perskaityti patarimus ir pagalbą, nes kiekvienas paieškos serveris turi savo taisykles ir ypatumus. Kai kurie tinklalapiai leidžia vartotojams įvesti paieškos terminus ir kartą per savaitę ar kasdien siunčia jiems elektroniniu paštu darbų, atitinkančių šiuos terminus, sąrašą. Todėl labai svarbu tinkamai parinkti terminus. Reikia bandyti derinti darbo aprašymą su srities pavadinimu, tačiau reikia vengti pernelyg bendrų terminų.

Adresų sąrašai (konferencijos elektroniniu paštu). Galima naudotis sąrašais adresų ir dalyvauti diskusijose, aptarinėjant darbo paieškos klausimus. Tai gali suteikti kokių nors idėjų arba leisti padaryti tam tikras išvadas. Adresų sąrašų galima ieškoti profesionalių organizacijų tinklalapiuose. Greta būna pateiktos instrukcijos, kaip užsisakyti ar būti įtrauktam į elektroninio pašto konferenciją.

Elektroninis paštas. Internetas yra bendravimo tinkle priemonė. Daugelis darbų siūlančių tinklalapių taip pat pateikia elektroninio pašto adresus, kuriais galima kreiptis norint gauti daugiau informacijos apie kompanijos specifiką, vakansijas ir t. t. Jei negaunama atsakymo į elektroninį laišką, reikia bandyti paskambinti arba nusiųsti įprastą laišką. Visada reikia taikyti tiesiausio kontakto metodą. Dažnai reikia bendrauti internetu [2].

Darbo paieška tinklu gali būti labai įdomi, nes interneto tinklalapiai siūlo tiek daug galimybių, tačiau darbo paieška internetu turėtų būti maža visos strategijos dalis. Geriausia darbo paieškai naudoti internetą kartu su nuolatiniu ir išsamiu darbu tinkle. Paieškos tikslas – užmegzti asmeninius kontaktus. Naudojant darbą tinkle kaip priedą prie pagrindinės strategijos, labai tikėtina, kad žmogus gaus darbą, atitinkantį jo interesus, gebėjimus ir karjeros tikslus.

3. Brainbench – pasaulinė žinių sertifikavimo sistema

Sparčiai kintančioje ekonomikoje, kur intelektas labai svarbus, darbuotojų įgūdžiai lemia sėkmingą karjerą. Todėl įvairių sričių darbuotojai (nuo finansininkų iki medikų) renkasi *Brainbench* sistemą, kuri padeda jiems įvertinti bei parodyti savo žinias.

Brainbench sistema buvo įkurta 1998 m. sausį Chan-

tilly, Virdžinijoje, ir šiuo metu pasaulyje tai yra autoritingiausia sistema, gebėjimus įvertinanti internetu. *Brainbench* sistema atestuoja tiek firmas, tiek pavienius asmenis ir įvertina daugiau nei 450 įvairių šiandieniniame pasaulyje lemiančių gebėjimų komercinės veiklos srityje.

Brainbench sistema yra atestuota ISO 9001:2000 (ISO – Tarptautinė standartų organizacija). Tai pirmoji tiesioginius tyrimus internete atliekanti kompanija, kurios tolesnė tiriamaoji veikla būtų įvertinta taip:

- *Brainbench* bendrijai priklauso daugiau nei 4,7 mln. užsiregistravusių narių. Šiai bendrijai priklauso vartotojai iš visų kompanijų, kurios yra „Fortune–100“ narės. Organizacijos nariai atliko daugiau nei 5,5 mln. testų.
- *Brainbench* organizacijos teikiamos paslaugomis naudojasi tokios garsios kompanijos, kaip *IBM*, *JPMorgan*, *U.S. Office of Personnel Management (OPM)*, *Verizon*, *Booz Allen Hamilton*, *Cable & Wireless*, *Dresdner Klenwort Wasserstein (DrKW)*, *EDS*, *H & Block*, *Interwoven*, *Manpower*, *Prometric*, *Qwest*, *TAC Worldwide*, kad nustatytų, kas lemia jų komercinės veiklos sėkmę, taip pat samdo *Brainbench* atestuotus specialistus.
- Šioje sistemoje yra tiesioginis taikomasis atestavimas (patentui gauti). *Brainbench* internetiniai testai sudaryti pagal tipišką darbo vietos aprašymą. Juos sudaro įvairūs klausimai, užtikrinantys testo svarumą bei patikimumą. Juos galima atlikti bet kada ir bet kur, kai tik turima laiko.
- Pateikiama daugiau nei 450 testų sertifikatui įgyti. *Brainbench* atestavimo centras siūlo ypač daug testų, kurių rezultatai gaunami iš karto.
- Patikimas *VeriSign* tinklas. *Brainbench* organizacija yra *VeriSign* narė, kurios tinklalapis yra patikimai saugomas, todėl garantuojamas duomenų konfidencialumas [4].

Brainbench sistema tapo tokia populiari dėl šių priežasčių: visų pirma internetiniai testai yra labai patogus egzaminų laikymo būdas – egzaminuojamajam nereikia niekur vykti, viskas vyksta įprastoje ir todėl psichologiškai komfortiškoje aplinkoje. Antra, dalis *Brainbench* siūlomų testų yra nemokami. Trečia, daugelis pripažįsta, kad *Brainbench* testai yra gana sudėtingi, bet objektyvūs, todėl jų rezultatai tiksliai parodo atitinkamos srities egzaminuojamųjų žinias.

4. *Brainbench* egzaminų centro reikšmė internete

Šių dienų dinamiškame verslo pasaulyje dėl vienokių ar kitokių priežasčių vis dažniau vieniems iš mūsų tenka ieškotis darbo, kitiems – darbuotojų. Informacinės technologijos vis labiau skverbiasi į visas žmonių veiklos sri-

tis, todėl tik gerai jas įvaldžius galima sėkmingai įgyvendinti visus uždavinius. Būdamą labai dinamiška, informacinių technologijų sritis reikalauja, kad darbuotojai nuolat mokytųsi. Dar ne taip seniai kompiuterinio raštingumo kursuose daugybė žmonių mokėsi dirbti su „Norton Commander“, o dabar ir „Windows 98“ tapo seniena. Dar ne taip seniai atradome internetą, o dabar be jo jau neįsivaizduojame darbo kompiuteriu.

Kiekvienas iš mūsų darbo rinkoje turi skirtingus uždavinius. Ieškantys darbo ar norintys jį pakeisti yra suinteresuoti darbdaviams pateikti apie save kuo daugiau išsamesnės informacijos. Darbdaviai suinteresuoti surinkti kuo daugiau informacijos apie kandidatą, kad prirėikus, galėtų iš kelių pasiūlymų pasirinkti tinkamiausią darbuotoją konkrečioms pareigoms užimti. Tai yra taikytina ir darbuotojų atestacijai, kai norima patikrinti, ar darbuotojai nuolat kelia savo kvalifikaciją ir ar jų žinios atitinka užimamų pareigų bei šiandienos reikalavimus.

Anksčiau darbuotojai buvo parenkami labai paprastai – tiesioginio kontakto metu, atestacinių komisijų posėdžiuose, peržiūrint parašytus CV, rekomendacijas ir pan. Ne visada tai būdavo greita, patogu ir objektyvu. Kaip įmonės vadovui, neturinčiam programavimo įgūdžių, priimti į darbą programuotoją? Kaip objektyviai įvertinti kelių kandidatų į tą pačią vietą tinkamumą? Dabar dažnai kreipiamasi į konsultacines firmas, tačiau tai jau papildomos išlaidos. Bene geriausias sprendimas šioje situacijoje būtų kvalifikaciniai egzaminai, organizuojami nepriklausomų organizacijų. Tai irgi turi tam tikrų nepatogumų – būtina lankyti kursus, laikyti egzaminus. Tam reikia laiko ir pinigų.

Interneto paplitimas šias problemas išsprendė labai paprastai – tapo įmanoma organizuoti tiek nuotolinį mokymąsi, tiek egzaminavimą. Negana to, specialistai informaciją apie savo profesinius įgūdžius gali pateikti internete, kur ji yra prieinama ir darbdaviams. Specialistas gali išsiųsti informaciją apie save jį dominančiam darbdaviui, darbdavys specialistų duomenų bazėje gali pasiieškoti tinkamo žmogaus. Tapo paprasta organizuoti atestacijas ir konkursus – internetą turi visi, pakanka duoti užduotį ir nurodyti, per kiek laiko ji turi būti atlikta. Atliktos užduotys vertinamos balais, tad kieno balas aukštesnis, tam ir pirmenybė. Bėlieka tikėtis, kad tokių egzaminų centrų, kaip *Brainbench*, vis daugės.

5. *Brainbench* egzaminų centro testai

Potencialiems darbuotojams suteikiama galimybė *Brainbench* egzaminų centre laikyti testus ir gauti pagal ISO 9001:2000 standartą patvirtintus sertifikatus (tai vienintelė tokio pobūdžio internetinė atestacijos sistema pasaulyje), kurie pripažįstami visame pasaulyje. *Brainbench*

testus sertifikatui gauti kuria, patvirtina ir peržiūri kiekvienos srities specialistai. Galima sakyti, kad šie testai yra sukurti specialistų specialistams. Išlaikius pasirinktos kategorijos (pavyzdžiui, kompiuterių programinė įranga, finansai (finansinė analizė, investicijos), pramonė (elektroninė komercija, mažmeninė prekyba), informacinės technologijos, kalbos (prancūzų, anglų), vadyba) testą gaunamas sertifikatas, kuris galioja trejus metus. Standartinių testą sudaro 40 klausimų, kurio trukmė – 2 valandos. Kartu su testo rezultatais pateikiama informacija, apibūdinanti potencialaus darbuotojo žinias, kokiam darbui atlikti jų pakanka, taip pat kuriose srityse reikėtų pasitobulinti.

Brainbench testai priklauso kompiuterių pritaikytų testų kategorijai (CAT). Pagal testuojamojo lygį jam parenkamas atitinkamo sudėtingumo testas. Taip testuojamasis negauna pakartotinių klausimų, kurie jam per sunkūs arba per lengvi, be to, lengviau nustatyti tikruosius testuojamojo sugebėjimus.

CAT testo pranašumai, palyginti su statiniu testu:

- CAT yra mažiau punktų testuojamojo lygiui nustatyti, negu testuose, pildomuose ranka;
- iš karto gaunami rezultatai;
- kiekvienas gauna skirtingą klausimų rinkinį, dėl to testas būna patikimesnis;
- ne tik sužinote, į kiek klausimų atsakėte teisingai, bet ir į kokius;
- testuojamasis, atsakęs į daugiau sudėtingų klausimų, gauna didesnę balą negu tas, kuris atsakė tiek pat, bet lengvesnių [4].

CAT teste surinkti balai atitinka teisingai atsakytų klausimų skaičių ir jų sudėtingumą. *Brainbench* testai sertifikatui gauti vertinami nuo 1 iki 5 balų (5 – aukščiausias balas). Įvertinimas gaunamas iškart užpildžius testą.

Brainbench testai dažniausiai susideda iš klausimų, prie kurių pateikiami keli atsakymų variantai. Testui parenkami klausimai, reikalaujantys ne akademinį, „knyginių“, o realių žinių. Galima tikėtis užkoduotų modelių, paveiksliukų ar veiksmų plano, susijusio su daugeliu testo punktų. Kiekvienas klausimas turi tik vieną teisingą atsakymą. Teste neuždrausta spėlioti, taigi testuojamieji gali apgalvotai spėti, kai nežino teisingo atsakymo. Dauguma testų susideda iš 40 klausimų. Kiekvienam klausimui skirta 180 sekundžių, kai lieka mažiau nei 30 sekundžių, ekrane pasirodo išpėjimas [6].

Norint pradėti laikyti testą, būtina užsiregistruoti *Brainbench* egzaminų centro tinklalapyje <http://www.brainbench.com>. Registracijos procedūra labai nesudėtinga: tereikia nurodyti kai kuriuos savo asmeninius duomenis: vardą, pavardę, elektroninio pašto adresą ir t. t. Patarimas – nurodykite tikslus savo asmeninius duomenis, nes jeigu išlaikysite egzaminą, tai tikrai norėtumėte, kad

atsiųstų sertifikatą. Užsiregistravus įgyjama teisė naudotis mokymo centru, laikyti egzaminą iš pasirinktos srities ir tikėtis dviejų lygių įvertinimo – paprasto arba meistro.

Pagrindiniai žingsniai norint registruotis *Brainbench* egzaminų centre:

- tinklalapio (<http://www.brainbench.com>) viršuje surandama skiltis „Registruotis“;
- registracijos puslapyje įvedami asmens duomenys ir pasirenkamas slaptažodis (galima taip pat užsisakyti sistemos mėnesinį informacinį biuletinį *BenchPress*);
- paspaudus mygtuką „Pateikti“ užsiregistruojama atestacijai;
- patenkama į skiltį „Mano *Brainbench*“, kur bus asmens vardas (toks, kokį įvedėte), ir asmens tapatinimo dokumento įrašo numeris, kurį svarbu atsiminti;
- toliau galima reikalauti testo iš Atestavimo centro. Pareikalavus testo, sistema paskirs asmens tapatybės numerį (PIN), kurį reikia užsirašyti. Šis asmens tapatybės numeris leis atlikti vieną testą. Jei pamiršamas asmens tapatybės numeris, galima peržiūrėti nepanaudotus asmens tapatybės numerius „Mano *Brainbench*“ pirmajame puslapyje, po skiltimi „Mano projektas“. Įsidėmėtina, kad galima atlikti tiek testų, kiek norima. Kiekvienam testui gaunamas atskiras naujas asmens tapatybės numeris.

Jei asmuo užmiršo savo pranešimo tapatybės numerį arba slaptažodį, privalo atsidaryti *Brainbench* informacinį puslapį. Jame pamatys užrašą „Pamiršote savo prisijungimo duomenis?“ lange „Asmeninis prisijungimas“. Čia asmuo susiras atitinkamą informaciją, o paspaudus „Surasti prisijungimo duomenis“, sistema atkuria tapatybės numerį bei slaptažodį ir pasiunčia juos į elektroninę pašto dėžutę. Jei vartotojui kas nors neaišku, siūloma susisiekti su *Brainbench* sistemos darbuotoju puslapyje „Pagalba vartotojui“.

Jei asmuo užsisakė testą, bet pamiršo asmens tapatybės numerį, lengviausias būdas – įsijungti į tiesioginę paskyrą (*account*) ir peržiūrėti skyrių „Mano projektas“ „Mano *Brainbench*“ informaciniame puslapyje. Tiesa, asmens tapatybės numeriu *Brainbench* testams atlikti galima pasinaudoti tik 1 kartą. Jei norima atlikti kitą testą ar perlaikyti jau atliktą, galima Atestavimo centre užsakyti papildomą testą.

Kiekviena *Brainbench* atestacija yra detalai aprašyta, paaiškinant pagrindines jos sritis ir kam ji skirta. Be to, testai sugrupuoti pagal temas ir potemius. Pagal tai bus suformuluoti visi testo klausimai. Testo pavadinimas padeda susiorientuoti, kokių žinių dar trūksta, todėl išsamiai išmanyti dalyką yra būtina.

Visi *Brainbench* sistemos testai yra Atestavimo centre. Jie yra sugrupuoti pagal kategorijas. Asmuo, radęs reikiamą testą, laukelyje „Testas“ įrašo norimo testo pavadinimą ir gauna jo aprašymą. Jei asmuo pasirošęs jį atlikti, paspaudžia nuorodą „Gauti testą“. Asmuo „Mano plano“ skiltyje gali pasižymėti testus, planuojamus atlikti ateity. Kai tik vartotojas užsisako arba nusiperka testą, jis atsiranda skiltyje „Mano planas“. Nusipirkto testo ištrinti negalima.

Pasirošimui *Brainbench* sukūrė daugybę bandomųjų testų, kurie yra tikrųjų imitacija ir nustato asmens trūkumus bei privalumus. Bandomasis testas taip pat susieja kiekvieną klausimą su tam tikra informacija, kur tema paaiškinama detaliai. Testų centre galima peržiūrėti testų aprašymus, kurie taptų gairėmis renkantis bandomąjį. Pasirinkus testą Testų centre, pateikiamos nuorodos kiekvienam testui, kurios veda į Mokymosi centrą. Ten nurodyti informacijos šaltiniai, taip pat ir *Brainbench* partnerių (*Amazon*, *Monster* ir *Google*).

Asmuo, norintis mokytis, Testų centre turi pasirinkti sritį, kurioje norėtų pasitobulinti ir užėjęs ant nuorodos „Mokytis“ turi užsiregistruoti.

Kiekvieną testą sudaro šimtai klausimų, kurių asmuo gauna tik nedidelę dalį. *Brainbench* neskelbia klausimų arba atsakymų, kad būtų išlaikytas kiekvieno testo vientisumas. Kiekvienas asmuo gali sužinoti savo trūkumus ir privalumus kiekvienoje srityje, peržiūrėjęs savo asmeninį puslapį.

Bandomuosiuose testuose yra atsakymai. Tai puikus būdas pasiruošti testui. Bandomieji testai yra sudaryti pagal nebegaliojančių, bet vis dar aktualių testų klausimus.

Kai kurie *Brainbench* testai yra nemokami. Vis dėlto į nemokamus testus sertifikatui gauti neįeina pats testas, kurį galite nusipirkti už \$14,95.

Be to, kai į *Brainbench* tinklalapį įdedamas naujas testas, pirmieji 500 žmonių gauna jį nemokamai, tačiau už sertifikatą reikia mokėti. Kai asmuo užsisako ką tik įdėta testą, gali jį atlikti per 7 dienas. Vėliau asmens tapatybės numeris (PIN) nebegalios. Šis 7 dienų terminas galioja tik pirmiesiems 500-ams užsakovų.

Norint susipažinti su naujais testais, siūloma žiūrėti „Paruošti testai“ (nemokama paslauga *Brainbench* vartotojams).

Egzaminų centras suteikia galimybę neišlaikyti testo jį perlaikyti. Pvz.: asmeniui pasibaigė sertifikato galiojimas arba nepavyko išlaikyti testo iš pirmo karto ir nori bandyti iš naujo arba nori pagerinti rezultatus.

Brainbench internetinį atestacijos testą pildyti užtrunkama nuo 45 minučių iki 2 valandų.

Galimi rezultatų vertinimai:

1. Nuo 1 iki 5 balų; 5 – aukščiausias balas, šalia kurio būna pateikiamas paaiškinimas, ką jis reiškia.

2. Procentinis balas, kuris rodo, kaip asmuo atliko testą, palyginti su kitais.
3. Atitinkamų asmens privalumų bei trūkumų sąrašas šalia visos surinktų balų sumos [4].

Testus galima bandyti laikyti kiek norima kartų. Vis dėlto *Brainbench* specialistai rekomenduoja skirti laiko susipažinti su klausimais, į kuriuos buvo atsakyta klaidingai, prieš atliekant testą iš naujo, kad pagerėtų rezultatai. Asmens registracijos puslapyje bus pažymėta, jei per 90 dienų testas atliktas daugiau nei 4 kartus.

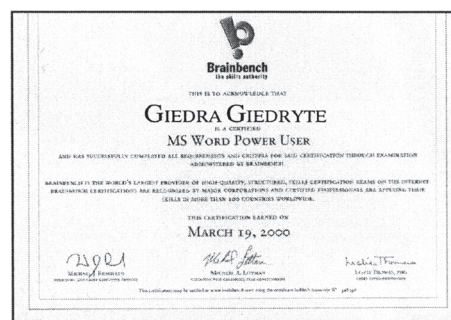
Kad asmuo išlaikytų standartinį testą, privalo surinkti 2,75 balo ar daugiau skalėje nuo 1 iki 5 (5 – aukščiausias). Kvalifikaciniam testui išlaikyti reikia mažiausiai 4 balų.

Kitaip nei daugelyje standartinių testų, asmenys, atlikdami testą gali naudotis informacine medžiaga. Dauguma specialistų nuolat ieško informacijos darbo rinkoje, taigi testas turėtų tai perteikti. *Brainbench* tikslas – patikrinti bendrą supratimą, o ne faktus, taigi teisingam atsakymui reikia mokėti pritaikyti žinias, o ne mechanškai išmokti apibrėžimus. Galimybes naudotis informacine medžiaga riboja laikas, skirtas kiekvienam klausimui.

Taigi *Brainbench* testai yra aukštos kokybės, pigūs ir patogesni už kitų sertifikatų išduodančių kompanijų testus. Galioja 3 metus. Baigiantis galiojimo terminui, *Brainbench* atsiunčia el. paštu pranešimą – „Galiojimas baigiasi“, nes *Brainbench* stengiasi suspėti su kintančia rinka.

Apie 40 % atliekančių atestacijos testą būna įvertinami. Apie 12 % išlaikiusiųjų įvertinami kaip turintys kvalifikacinį lygį [7].

Tik baigus laikyti egzaminą jums pateikiamas aiškus atsakymas – išlaikėte jį ar ne. Norint jį išlaikyti, reikia surinkti ne mažiau kaip 2,75 balo iš 5, o norint gauti to dalyko meistro lygio sertifikatą (žr. pav.) – ne mažiau kaip 4 balus. Atrodytų, kad tai gana lengva, bet nederėtų susidaryti klaidingo įspūdžio, nes koją gali pakišti anglų kalbos žinios, o ir užduotys nėra visai lengvos.

Brainbench egzaminų centre išduodamų sertifikatų pavyzdys

Example of certificates which given in *Brainbench* examination center

6. *Brainbench* testų reikšmė darbo rinkoje

Rekomenduojama naudotis *Brainbench* testais kaip viena iš priemonių, priimančią sprendimą dėl darbo. Darbuotojams suteikiama galimybė laikyti testus ir gauti pagal ISO 9001:2000 standartą patvirtintus sertifikatus, kurie pripažįstami visame pasaulyje.

Sertifikatas turi daug privalumų įsidarbinus. Srityse, kur reikia įgūdžių, sertifikatai gali 20 % padidinti pelną. Be to, padeda asmeniui investuoti į savo karjerą. *Brainbench* sertifikatas leidžia:

- greitai nusistatyti savo privalumus ir trūkumus tam tikroje srityje;
- palyginti savo rezultatus su visų anksčiau tą patį testą atlikusių rezultatais;
- išsaugoti elektroninį *Brainbench* nuorašą;
- pateikti savo balus bei vartotojo registracijos puslapį šimtams darbdavių, kurie kasdien apsilanko šiame tinklalapyje, ieškodami kvalifikuotų specialistų [6].

Darbdaviai turi galimybę įvertinti *Brainbench* atliktus testus, t. y. peržiūrėti paviešintus nuorašus kandidatų duomenų bazėje. Taip pat darbdaviams siūlomas *Brainbench* nemokamas patikrinimo testas, kuris atliekamas darbuotojui atėjus pas darbdavį į pokalbį, kad įsitikintų, jog darbuotojas pats atliko testą, taigi užkertamas kelias nesąžiningumui.

Testus galima užsiprenumeruoti metams, pusmečiui, kiekvienam mėnesiui. Galima gauti rašytinį *Brainbench* sertifikatą, kuriame bus testuotojo vardas, sertifikato patvirtinimas ir testo užpildymo data. Jį galima užsisakyti „Mano sąskaitos“ meniu „Sertifikatų užsakymo“ skiltyje. Jie atsiunčiami paštu per 2–4 savaites JAV ir per 4–6 savaites į užsienį. Už papildomą mokestį asmuo gali užsisakyti rašytinio sertifikato kopiją [4].

7. Išvados

1. Elektroninė darbo paieška gali būti labai įdomi, nes interneto tinklalapiai siūlo tiek daug galimybių, tačiau darbo paieška per internetą turėtų būti maža darbo paieškos strategijos dalimi. Geriausias būdas naudoti internetą darbo paieškai yra kartu su nuolatiniais ir išsamiais darbu tinkle. Paieškos darbo tikslas turi būti užmegzti asmeninius kontaktus. Naudojant darbą tinkle kaip priedą prie pagrindinės strategijos, labai tikėtina, kad žmogus gaus darbą, atitinkantį jo interesus, gebėjimus ir karjeros tikslus.

2. Apžvelgus elektroninės darbo paieškos galimybes galima teigti, kad darbuotojų paieška internete yra viena iš pažangiausių interneto sričių, o sparčiai jos plėtrą lemia makroekonominiai veiksniai – trumpesnis įdarbinimo laikas, mažėjantys darbuotojų išteklių, technologijos spe-

cialistų poreikis. Elektroninės darbo paieškos ir pasiūlos sistemų sparčią plėtrą lemia ir greita investicijų grąža.

3. Atlikus elektroninės darbo paieškos analizę pastebėta, kad ne kiekvienas, šiandien ieškantis darbo, turi asmeninį kompiuterį. Kita vertus, ne visa informacija CV interneto bazėse laiku atnaujinama. Vis dėlto didėjant interneto skvarbai, darbo paieška internetu pradeda rimtai konkuruoti su įprastomis darbuotojų atrankos ar darbo paieškos formomis. Tai lemia objektyvūs veiksniai: didelės apimties duomenų bazės, įvairūs galimi darbuotojų atrankos būdai pagal pasirinktus kriterijus ir pan.

4. Šiuolaikinių technologijų raida, informacinės visuomenės kūrimasis, ekonominių ir darbo procesų globalizacija padidins žmogiškojo kapitalo kokybę, kuri apims darbuotojų žinių ir įgūdžių, įgytų mokymo institucijose bei darbo vietoje, svarbą.

5. Išanalizavus *Brainbench* pasaulinę žinių sertifikavimo sistemą, galima teigti, kad sparčiai kintančioje ir intelekto veikiamoje ekonomikoje darbuotojų įgūdžiai lemia sėkmingą karjerą. Todėl įvairių sričių pasaulio bei Lietuvos specialistai rinksis *Brainbench* sistemą, kuri padės jiems įvertinti bei parodyti savo žinias, įgyti ISO 9001:2000 sertifikatus. Nekyla jokių abejonių, kad šie specialistai darbo rinkoje bus vertinami daug geriau, palyginti su kitais, įgūdžių patvirtinimo sertifikatų neturinčiais darbuotojais.

Literatūra

1. Borchard, D.; Bonner, C.; Musich, S. *Your Career Planner*, Eighth Edition. Kendall Hunt Pub Co. 2002. 308 p.
2. Bloch J., *Clicking for a Job: Using Job Search Web Sites in a Technical Communication Job Search* <<http://www.stc.org/ConfProceed/2003/PDFs/STC50-022.pdf>>
3. *BusinessWeek*. England. <<http://www.businessweek.com/>>
4. *Brainbench Tests and Methodology* <<http://www.brainbench.com/xml/bb/common/indfaqs.xml>>
5. Schlesinger, E.; Musich, S. *Sams Teach Yourself E-Job Hunting Today: Planning Your Career and Searching for Jobs Online*. USA: Macmillan. 2002. 368 p.
6. *The Brainbench Test Experience* <<http://www.brainbench.com/xml/bb/common/testcenter/abouttests.xml>>
7. *One Test Report* <<http://www.brainbench.com/pdf/hiring/onetestreport.pdf>>

JOB HUNTING ONLINE AND KNOWLEDGE EVALUATION OF THE EMPLOYEES IN THE WORLD

G. Rimkevičiūtė

S u m m a r y

In this article the possibilities of finding the job by net are displayed. In today's world job hunting on-line becomes more and more popular. The majority of Internet sites that can be used

for job hunting is classified in thematic categories. Brainbench is the most authoritative system of the world that values skills of employees of different fields on-line. Brainbench, the technologies of the world knowledge assessing system tests which Lithuanian market of job search -supply cannot offer, are being analyzed. The conclusions about the advantages and shortcomings of Brainbench system are given about the importance and significance of Brainbench certificates in job market.

Giedrė RIMKEVIČIŪTĖ. Master, Department of Finance, Vilnius Gediminas Technical University, Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius-40, Lithuania.

E-mail: giedre.rimkeviciute@delfi.lt

2002 – VGTU, BSc (Engineering Informatics); 2004- VGTU MSc (Economic Engineering and Management).

Research interests: job hunting online, job market online.